

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:811.112.2]:004.9

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Казак Юлія, старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0001-6791-4884

E-mail: ykazachka@gmail.com

Стаття присвячена дослідженню особливостей використання smart-технологій у процесі вивчення німецької мови. На основі аналізу наукової літератури та власного досвіду авторка проаналізувала особливості й перспективи використання інноваційних smart-технологій у професійній підготовці майбутніх учителів німецької мови. Проаналізовано освітні сайти, якими користуються здобувачі освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини у процесі вивчення німецької мови. Окреслено основні переваги впровадження smart-технологій при навчанні німецької мови.

Ключові слова: освітні інноваційні технології; smart-технології; smart-освіта; онлайн-ресурси; майбутні вчителі іноземних мов; німецька мова; Deutsche Welle; мовне середовище.

SPECIFIC FEATURES OF SMART-TECHNOLOGIES USE IN THE VOCATIONAL TRAINING OF WOULD-BE GERMAN TEACHERS TRAINING

Kazak Yuliia, Senior Lecturer of the Department of Theory and Practice of Foreign Languages, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0001-6791-4884

E-mail: ykazachka@gmail.com

The article deals with the study of specific features of smart-technologies use while studying the German language by would-be foreign languages teachers. It is stated that the use of Internet technologies promotes the higher education applicants' motivation and cognitive activity, their desire to study foreign languages, provides studying intensification and individualization. Having analysed scientific literature and relying on the personal experience, the author analysed specific features, opportunities and prospects for smart-technologies use in the vocational training of would-be German teachers. Smart education is proved to provoke flexibility, a long list of literature, a variety of multimedia, the ability to perform a quick and easy adaptation to the student's level and necessities. The education also causes active experience and idea-sharing, course personification, the time saving to modify the existing educational content instead of its primary formation. The fact that smart technologies are characterized by flexibility, individualization, interactivity, multimedia use of the educational process is predominated. It promotes the combined implementation of individual and group lessons. The article justifies the fact that smart-technologies use while studying the German language helps to solve a number of educational tasks: the formation of listening comprehension, reading, writing, advanced vocabulary skills and abilities. It also stimulates the higher education applicants' formation of firm motivation to study the German language.

The following educational sites are used by Uman State Pedagogical University applicants of the educational programme 'Secondary education. The English language and literature, the German language and literature while studying the German language are analysed: Rosetta stone, Deutsche Welle, Deutschlernerblog, YouTube-channel "Easy German", the online newspaper 'Zeit online'. The methodology to work with the audio texts on the site "Deutsche Welle" is described. The main advantages of smart technologies implementation while the German language teaching are outlined.

Keywords: *innovative educational technologies; smart technologies; smart education; online resources; foreign languages would-be teachers; the German language; Deutsche Welle; language environment.*

Серед десяти ключових компетентностей, визначених Концепцією НУШ, є спілкування іноземними мовами, уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно та письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних та культурних контекстів; уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування. Це зумовлює підготовку нового вчителя, який володіє фундаментальною теоретичною базою фахових дисциплін [2], сучасними методиками навчання, уміє застосовувати їх практично та здатний до постійного професійного самовдосконалення [2].

Практична реалізація цих завдань здійснюється шляхом впровадження в освітній процес підготовки майбутніх учителів іноземної мови системи електронного навчання E-learning (електронне навчання) – навчання за допомогою інтернету і мультимедіа. Саме електронне навчання створило передумови для розвитку smart-education – електронного навчання на основі використання інтерактивного освітнього середовища. Smart-технології є ефективним засобом для забезпечення якісної освіти здобувачів. Для організації освітньої діяльності в умовах smart-освіти заклади повинні забезпечити функціонування освітнього середовища, яке дасть змогу створити та розмістити відкриті електронні ресурси, застосовувати мобільні технології, системи управління навчальним контентом для трансформації знань здобувачів освіти та інтерактивного обміну інформаційними даними. Smart-технології надають можливість не лише розробляти революційні навчальні матеріали, а й сприяють формуванню індивідуальної освітньої траєкторії навчання здобувачів вищої освіти.

Значний внесок у розробку методології й теорії поняття педагогічної технології зроблено сучасними педагогами: В. Безпалько, М. Кларінім, Б. Лихачовим, В. Монаховим, Г. Селевко та ін. Питанню інформатизації вищої професійної освіти присвячені наукові розвідки Р. Гуревича, М. Жалдака, В. Ключка, Н. Стеценко, Т. Чепрасової та інших. Особливості розвитку smart-освіти досліджено у працях О. Буйницької, С. Волосович, Н. Губрій, А. Єрмошенко, Т. Лагутіної та ін. Зокрема, О. Осова описує досвід використання технологій навчання іноземних мов здобувачів вищої освіти в умовах smart-освіти; О. Кравець, Н. Самборська, О. Фещенко займаються вивченням проблеми використання smart-технологій навчання у процесі вивчення іноземних мов здобувачами нефілологічних спеціальностей; А. Кушнір вивчає smart-технології в освіті як чинник інформаційного розвитку суспільства; О. Ключко, В. Ключко, О. Гуменний займаються дослідженням smart-технологій електронних освітніх ресурсів, М. Сапогов вивчає інтернет-освіту як складову smart-технологій, О. Зубенко досліджує роль smart-технологій у вивченні іноземних мов.

Мета статті – проаналізувати особливості, можливості та перспективи

використання інноваційних smart-технологій у професійній підготовці майбутніх учителів німецької мови.

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства дозволяє створити новітнє інформаційно-освітнє середовище, основу якого становлять smart-технології – інтерактивний навчальний комплекс, який сприяє створенню, редагуванню та поширенню мультимедійних навчальних матеріалів. Навчання стає можливим не тільки в аудиторії, вдома, а і в будь-якому іншому місці.

Концепція smart-освіти – це гнучкість, яка зумовлює використання значної кількості джерел, уміння стрімко пристосовуватися до рівня і потреб здобувачів освіти. За умов активного стимулювання та покращення знань невідмінний розвиток компетенцій набуває актуальності в системі сучасного освітнього середовища. Для еволюції освіти необхідні зміни самого освітнього середовища, повинні докорінно змінитися не лише методи та інструменти, а й сам її зміст [5].

Модель smart-освіти обумовлює гнучкість, наявність максимальної кількості джерел, значну варіацію мультимедіа, уміння швидко налаштуватися на рівень і потреби здобувачів вищої освіти, а також обмінювання досвідом та поглядами, персоніфікацію курсів, заощадження часу на модернізацію вже створеного освітнього контенту замість його розробки [1].

Погоджуємося із думкою О. Семеніхіної, яка зазначає, що концепція smart-освіти залежить від останніх освітніх трендів, які оприлюднює журнал Forbs. Так, у світовій практиці навчання наразі виділяють наступні тенденції:

- дистанційна освіта лідирує серед освітніх технологій – відеокурси на YouTube та iTunes стають не тільки мегапопулярними, а і затребуваними серед молодого покоління. Велика кількість електронних навчальних матеріалів та значне зростання їхньої популярності свідчать про скорочення кількості закладів вищої освіти в майбутньому, оскільки за допомогою мережевих технологій та засобів ІТ навіть кілька десятків закладів у світі зможуть навчати мільйони здобувачів вищої освіти;
- індивідуальні психологічні характеристики особистості повинні бути фундаментом для створення освітніх програм, оскільки альтернативою стандартизованим підходам в освіті є персоналізація навчання. Завдяки цьому виникає мотивація та стійкий інтерес, а інтелект, креативність і творчість набувають нового стимулу в розвитку;
- мотивації та покращенню якості навчання сприяє технологія винагород, однією з яких є гейміфікація – використання ігрових форм в неігрових ситуаціях. У системі освіти застосовуються заохочення, як-от оцінювання, переведення до наступного етапу навчання, проте сучасні тенденції погіршення загального стану ерудованості свідчать про необхідність змін у цій системі;
- альтернативою лінійній побудові курсів та їхньому текстовому представленню мають стати інтерактивні підручники, які здатні забезпечити багатовимірність сучасного освітнього процесу;
- отриманню знань про реальний світ через світ уявний сприятиме використання відеоігор у процесі навчання.
- деякі інтернет-курси, зокрема Coursera, Musk, які вирізняються великою

кількістю завантажувачів, демонструють не лише популярність електронних освітніх ресурсів, а і глобалізацію навчання. Це є свідченням поступового розмиття фізичних рамок закладів вищої освіти, технологій традиційного навчання, невідворотність змін у функціонуванні закладів освіти та використовуваних ними технологій навчання [3].

Можливості використання онлайн-ресурсів у навчанні іноземних мов величезні. За допомогою таких ресурсів можна виконувати наступні завдання:

- вміщувати матеріали мережі до змісту навчальної програми;
- здійснювати самостійний пошук інформації здобувачами вищої освіти у межах роботи над навчальним проектом;
- організувати та розвивати вміння та навички читання, використовуючи матеріали з мережі будь-якого рівня складності;
- покращувати навички аудіювання на основі звукових текстів мережі онлайн-ресурсів.

Оскільки розміри інтернет-ресурсів величезні, адже Глобальна мережа надає необмежену кількість навчального матеріалу, включно з довідковою інформацією, матеріалами країнознавства, газетними та журнальними статтями, навчальною літературою тощо, при вивченні німецької мови на основі матеріалів, викладених в інтернет-мережі, вирішується ціла низка освітніх завдань: формування вмінь і навичок аудіювання, читання, писемного мовлення, розширення словникового запасу, а також формування в здобувачів освіти стійкої мотивації до вивчення німецької мови.

Спілкування в автентичному мовному середовищі, яке забезпечує інтернет, дозволяє здобувачам освіти зануритися у реальні життєві ситуації. Залучення до широкого кола міжнаціонального спілкування стимулює їх до створення оригінальних висловлювань, а не до повторення завчених кліше. При цьому основні зусилля здобувачів вищої освіти спрямовані на розуміння теми, внаслідок чого їхня увага сконцентрована більше на використанні мовних форм, ніж на їхньому бездумному запам'ятовуванні, а вивчення граматики відбувається при безпосередньому спілкуванні, а не шляхом абстрактного засвоєння граматичних правил.

Зупинимо свою увагу на деяких освітніх сайтах, якими користуються здобувачі освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини освітньої програми Середня освіта. Англійська мова і література, німецька мова і література при вивченні німецької мови.

Rosetta Stone – популярний інтерактивний курс для вивчення німецької мови. Цей курс створений як комп'ютерна програма, згодом пристосований і до мобільного додатку. Він призначений для вивчення німецької мови навіть початківцями. Його особливістю є створення образів та логічних висновків у свідомості здобувача освіти без стандартного завчання слів і речень. Недолік – курс платний.

Deutsche Welle – безкоштовний інтерактивний курс, який вміщує базу нестандартних уроків та інтерактивних завдань. Перевагою є те, що вивчення німецької мови розпочинається з обрання потрібного рівня й визначення пріоритетів – розвиток мовленнєвих навичок, граматики тощо. Курс надає можливість завантажувати уроки-подкасти на мобільний та слухати їх протягом дня.

Deutschlernblog – онлайн-ресурс, особливістю якого є велика кількість вправ та завдань, що допомагають навчитися сприймати іноземну мову на слух, а цікаві ігри,

музика та відео сприятимуть швидкому запам'ятовуванню німецьких слів.

Youtube-канал «Easy German» містить відео для всіх рівнів – від A1 до C2. Це відеопроєкт, що допомагає здобувачам вищої освіти вивчати німецьку за допомогою автентичних інтерв'ю на вулиці та водночас розкриває вуличну культуру Німеччини. Усі епізоди – німецькою мовою з німецькими й англійськими субтитрами.

Онлайн-газета «Zeit online» стане в пригоді всім, хто опановує німецьку мову, адже вся інформація ретельно підібрана, а добре структуровані тексти не містять жодних орфографічних чи граматичних помилок.

Широкої популярності як у викладачів, так і у здобувачів набув сайт «Deutsche Welle». Це безкоштовний курс німецької мови, який підходить як для початкового рівня володіння німецькою мовою, так і для середнього та високого рівнів. Сайт пропонує великий вибір аудіотекстів, відеороликів, які мають різні рівні складності. Перевага сайту в тому, що він простий і зручний у використанні, тому є однією з найкращих платформ вивчення німецької мови. Щоб зацікавити здобувачів освіти, пропонуються знамениті ток-шоу, музичні кліпи, захоплюючі діалоги тощо. За допомогою вправ, які також є на цьому сайті, можна діагностувати рівень своїх знань з граматики та лексики німецької мови, виявити прогалини у знаннях.

Наведемо приклад роботи з аудіотекстами із сайту «Deutsche Welle», яким ми користуємося досить часто для виконання різноманітних завдань з німецької мови. Зауважимо, що аудіозапис багатьох текстів триває всього 2 хвилини і це сприяє тому, що здобувач освіти не втомлюється за цей час, його увага не розсіюється і не зникає інтерес до вивчення теми. Одна з тем називається «Viele Köche verderben den Brei». Це німецьке прислів'я, що перекладається українською як «У семи няньок дитя без ока». На початку запису диктор пояснює у кількох реченнях сенс прислів'я, наприклад: «Alleine arbeitet man manchmal am besten. Denn wenn viele Menschen mit unterschiedlichen Meinungen und Methoden zusammen etwas machen wollen, kann das zu Schwierigkeiten führen». Спочатку здобувачі освіти працюють індивідуально, кожен самостійно слухає пояснення диктора та, за потреби, занотовує необхідну інформацію. Якщо текст виявився складним або мова диктора дуже швидка, то рекомендується прослухати його ще раз. Після цього викладач ставить запитання типу – «richtig oder falsch», щоб дізнатися, наскільки добре здобувачі вищої освіти зрозуміли текст. Далі виконується робота у парах, потрібно переказати текст своєму співрозмовнику, ставити та відповідати на запитання щодо його змісту. Таким чином, формується вміння працювати в парах, що в свою чергу сприяє розвитку діалогічного мовлення.

Важливо зазначити, що на цьому сайті є і довгі аудіозаписи, які тривають 10–20 хвилин. Такі тексти рекомендуємо для самостійного опрацювання. Наприклад, за темою «Lernen an der Universität» текст триває 9 хвилин і мова диктора в цьому аудіотексті досить швидка. Але тема дуже корисна і має практичну цінність для здобувачів вищої освіти, оскільки диктор дає поради з навчання: «Як підготуватися до іспитів?», «Як користуватися електронною бібліотекою?», «Де шукати матеріал?» тощо.

Оскільки здобувачі зазвичай виконують цю роботу вдома, вони можуть слухати текст кілька разів, доки не зрозуміють і не засвоять необхідну інформацію. Кожен отримує індивідуальне завдання для перевірки рівня засвоєних знань. Завдання можуть бути різноманітними: підготувати індивідуальні питання, скласти діалог за темою, продовжити тему тощо. Перевагою роботи з «Deutsche Welle» вважаємо і те, що викладач може керувати освітнім процесом, чергуючи аудіотексти від простих до

складніших. Наприклад, здобувачі вищої освіти протягом тижня слухають неважкі та досить короткі тексти, що тривають 1–2 хвилини, а перед вихідними їм пропонується запис середнього рівня, щоб мати достатньо часу прослухати матеріал, записати найважливіші моменти, а після вихідних на заняттях обговорити їх із викладачем.

Означимо основні переваги впровадження smart-технологій при навчанні німецької мови:

- можливість живого спілкування з носіями мови;
- персонально-орієнтований підхід до навчання, створення індивідуальної освітньої траєкторії;
- оперативний зворотний зв'язок з викладачами та іншими здобувачами;
- вільне розміщення матеріалів у мережі, доступ до різних джерел інформації;
- збільшення обсягу самостійної індивідуальної і групової роботи та підвищення мотивації здобувачів вищої освіти до вивчення іноземної мови;
- мобільність і доступність навчання.

Отже, сучасний здобувач вищої освіти повинен отримувати освіту у максимально комфортному для нього освітньому середовищі. Застосування smart-технологій під час аудиторних та позааудиторних занять, під час самостійної роботи, при дистанційному навчанні в закладі вищої педагогічної освіти не лише сприяє якійсь підготовці компетентного конкурентоздатного фахівця – вчителя німецької мови, а й урізноманітнює освітній процес, підвищує зацікавленість і мотивацію здобувачів освіти до вивчення німецької мови, оскільки дозволяє створити індивідуальну освітню траєкторію для кожного та уможливує живе спілкування з носіями мови. Перспективи подальших досліджень убачаємо в оцінці ефективності методики застосування smart-технологій при вивченні іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блог «Розумна освіта для розумного суспільства». URL: <http://smarteducatoin.blogspot.com> (дата звернення: 31.10.2021).
2. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 30.10.2021).
3. Семеніхіна О. В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до SMART-суспільства. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_22 (дата звернення: 01.11.2021).
4. Смарт-технології в Україні і світі. URL: <http://molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/> (дата звернення: 30.10.2021).
5. Смарт-технології в освіті. URL: <https://sites.google.com/site/smarttehnologiie/interaktivni-tehnologiie-v-osviti> (дата звернення: 02.11.2021).
6. Якубов С. Технології SMART та навчальні матеріали. *Hi-Tech у школі*. 2011. № 3–4. С. 8–11.

REFERENCES

1. Bloh "Rozumna osvita dlia rozumnoho suspilstva". URL: <http://smarteducatoin.blogspot.com> [in Ukrainian].
2. Kontseptsiia "Nova ukrainska shkola". URL: <https://mon.gov.ua>
3. Semenikhina, O. V. Novi paradyhmy u sferi osvity v umovakh perekhodu do SMART-suspilstva. *Naukovyi visnyk Donbasu – Academic Bulletin of Donbas, issue 3*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_22 [in Ukrainian].
4. Smart-tehnolohii v Ukraini i sviti. URL: <http://molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/> [in Ukrainian].
5. Smart-tehnolohii v osviti. URL: <https://sites.google.com/site/smarttehnologiie/interaktivni-tehnologiie-v-osviti> [in Ukrainian].
6. Yakubov, S. (2011). Tekhnolohii SMART ta navchalni materialy. *Hi-Tech u shkoli – Hi-Tech at school, 3–4, 8–11* [in Ukrainian].